

titur illa conclusio plures limitationes, prout patet ex jam dictis a n. 175, et patebit adhuc ex hac conclusione, quæ probatur inductione; siquidem præter jam enumeratas a n. 175, tres limitationes, quod specialis inquisitio fieri, possit sine infamia præcedente; primo nempe, si tantum sit paterne? secundo, si fit ad relationem publici ministri; tertio, si fiat ad præviam denuntiationem vere judicalem a quocunque legitime factam; uterius etiam quarto, non requiritur prævia infamia, seu diffamatio, quando sufficientia contra delinquentem adsunt indicia commissi ab eo criminis, Clarus, lib. V, § fin. quæst. 20, n. 2; Marian. in c. Qualiter, 24, h. t. post n. 108; Boss. tit. de Inquisit. n. 8; Pirhing, h. t. n. 61; Farin. cum communi; hæc enim loco diffamationis succedunt, et plerumque fortiora sunt, quam ipsa diffamatio. Nam ut habetur c. Cum in juventute, de Purgat. canon. Dictum unius facile sequitur multitudo. E contra de indicis l. Indicia certa, 19, c. de Rei vindicat. ibi: « Indicia certa, quæ jure non respuuntur, non minorem probationis, quam instrumenta continent fidem. » Nec requiritur, quod indicia sint certa aut plena, sed sufficit, si sint etiam minora et levia, dummodo verosimilia, et probabilia, probabilem suspicionem generantia, ut cum aliis bene advertit Clarus, loc. cit. quæst. 20, n. 2, allegans communem. Quæ autem, et quando sint talia indicia, judicio judicis relinquatur, juxta Clarum, loc. cit. Cæterum quid sit indicium certum, seu plenum, quid grave, quid leve, etc. vide lib. II, tit. XXIII, de Præsumpt. a n. 9.

186. Item si crimen est conjunctum cum illo, de quo prius est confessus, aut diffamatus reus. — Quinto, fieri potest inquisitio specialis sine diffamatione: si delictum, de quo est quæstio, plerumque solet esse connexum aut conjunctum cum illo, aut circumstantia illius, de quo reus jam est confessus, aut convictus, aut saltem diffamatus, vel per indicia gravatus, Abbas, in c. Qualiter, 17, h. t. n. 7; Sanchez, lib. VI, cap. III, dub. 21, et alii. Ratio est, quia « connexorum idem est judicium, » arg. l. Proinde, 32, ff. ad leg. Aquil. cum concordantiis.

187. Item si inquisitione generali judiciali aliquis in specie nominatur. — Sexto, quando constat de delicto, delinquens autem ignoratur, et propterea generalem inquisitionem de delinquente instituenti, ac in genere in-

terroganti judici, aliquis in specie pro delinquente nominatur: tali enim casu potest judex specialem inquisitionem instituere sine alia infamia, Clarus, § fin. quæst. 5, citans communem, et dicens, esse generalem totius orbis consuetudinem. Ratio est, tum quia generalis inquisitio, in qua generaliter interrogati aliquem in specie nominant, sine alia forma aperit viam ad specialem inquisitionem, ut dicunt citati doctores arg. c. Excommunicamus, § Adjicimus, de Hæret.; tum quia, si in tali casu non liceret judici specialiter inquirere de specificè nominatis, frustranea et sine effectu videretur inquisitio generalis. Hæc tamen intellige, de inquisitione speciali, quæ ex generali judiciali descendit. Nam si in inquisitione generali paterna generaliter interrogati delinquentem in specie denominant, superior seu visitator ex solo hoc specialem inquisitionem judicalem contra illa nominatum instituere non potest; nisi aliud concurrat ex iis, de quibus infra § 6, a n. 304.

188. Dummodo prudenter et considerate fiat. — Interea illud advertendum, quod dum superior in generali inquisitione sive paterna, sive judiciali crimina de personis in specie inaudit, non præcipitanter agere, aut resolvere, nec illico credere, neque statim ad inquisitionem specialem descendere debeat, nisi prius consideratis considerandis bene perpendat, an, et quales probationes, aut indicia adsint, aut haberi possint, ne sine effectu et fructu fama proximi, et ipsa superioris auctoritas prostituatur; circa quod elegans extat textus can. 10, cau. 30, quæst. 5 ibi: « Mala audita nullum moveant, nec passim dicta, absque certa probatione quisquam unquam credat; sed ante, audita diligenter inquireat, ne præcipitando quisquam agat. » Concordat l. fin., § 6, c. de Modo mult.

189. Item in delictis in damnum communitatis, aut tertii, ac aliis exceptis. — Septimo, juxta communem sine præcedenti infamia fieri potest inquisitio specialis de delictis in damnum tertii, et a fortiori in damnum rei publicæ, sicut etiam de criminibus aliis exceptis. Passerinus in Tribun. regul., quæst. 8, a 7; Abbas, in c. Licet de simonia, num. 1, cum communi; dummodo aliqua saltem indicia adsint; quia ad inquirendum contra hæc crimina sufficiunt minora, ac leviora indicia arg. l. Quisquis, § fin. ad Legem. Jul. Majestat. et L. 1, c. de Falsis monetis.

190. Ac tandem contra servos domus in qua invenitur herus occisus. — Octavo fieri potest contra servos domus, in qua invenitur herus occisus, l. I, prin. ff. ad S. C. Syllan. sicut et contra nautas navis, quæ submersa est, l. Quoties, 3, C. de Naufrag.

191. Qualis debeat infamia esse, quæ prærequiritur, ad inquisitionem specialem. — Quæritur V. Qualis requiratur diffamatio ad inquisitionem specialem? Item an, quando et quomodo probari debeat? Resp. I. In casu, quo juxta dicta requiritur infamia, seu mala fama ad inquisitionem specialem, non sufficit quævis, sed esse debet talis, ut 1, originem non habeat a malevolis, vel maledicis, sed honestis, et fide dignis personis. 2. Ut ad aures ipsius superioris. 3. Et quidem ut sæpius perveniat. Ita clare desumitur ex c. Qualiter et quando, 24, h. t. ibi: « Si per clamorem et famam ad aures superioris pervenerit, non quidem a malevolis, et maledicis, sed a providis, et honestis nec semel tantum, sed sæpe, quod clamor innuit, et diffamatio manifestat. » Ratio est, quia alias si ex qualibet fama contra aliquem inquireri posset, nullus quantumvis honestus vir unquam securus esset a speciali inquisitione, et inde sequentibus præjudiciis; cum ex una parte vix ullus esset, contra quem malevoli, et improbi non male loquantur: ex altera vero parte « dictum unius facile sequatur multitudo, » ut dicitur c. Cum in juventute, de Purgat. canon.

192. Quamvis prærequiratur infamia, tamen non prærequiritur probatio infamiae; si inquisitio fiat ex mero officio. — Resp. II. Quando judex non facit inquisitionem specialem ad instantiam partis accusantis, vel denuntiantis, sed ex mero officio juxta dicta, prærequiritur quidem diffamatio, seu infamia personæ specialiter inquirendæ (nisi casus sit de exceptis juxta dicta a num. 185) tamen non requiritur, ut probatio dictæ infamiae præcedat, seu ut judex probationem illius prius faciat, sicque præcessum inquisitionis a probatione infamiae incipiat, sed sufficit, si eidem de illo constet, Fagnanus in c. Qualiter, 24, h. t., numer. 64, et ibi Abbas, n. 17; Pirhing, h. t., n. 74, post Glossam ibid., §. Ad acquirendum, contra communiorem aliorum, quos tamen cum conclusione conciliat Fagnanus loc. cit. dicendo: aliud esse ad inquisitionem specialem præquiri infamiam, aliud vero præquiri probationem ipsius. Primum omnes,

VI.

ac etiam conclusio concedit (exceptis casibus a numer. 185, positis); magis enim videtur exigi infamia, dum judex procedit ex mero officio, quam si ad instantiam partis, quia in illo, non item in isto modo infamia prærequiritur, ut agat vices accusatoris seu partis, ut bene advertit Clarus, § fin., quæst. 6, num. 3. Alterum autem, videlicet, præquiri probationem famæ, negat conclusio, quod multi DD. non attigerunt, et ideo etiam contrarii videntur.

193. Securius tamen fit, ut probatio præmittatur. — Fatetur tamen Fagnanus, loc. cit. post Joan. Andream in cit. c. Qualiter, 24, h. t., numer. 36. Abbas, num. 17, et alios, quod si inquisitus appellaret, deberet judex a quo coram judice ad quem, facere plenam fidem de infamia. Quod cum absque præmissa probatione infamiae difficulter facit, utique consultum erit, ut in casu, quo sine prævia infamia ex mero officio nequit inquirere, probationem infamiae præmittat.

194. Si inquisitio fit ad instantiam partis, nec infamia, nec probatio ejusdem prærequiritur. — Resp. III. Quando judex facit inquisitionem specialem ad instantiam partis accusantis, vel judicialiter denuntiantis, cum testium denominatione, aut alterius probationis, suggestionem, nullatenus prærequiritur probatio infamiae. Hæc conclusio sequitur et probatur ex conclusione supra numer. 177, cum enim ibidem dictum, et probatum sit, in tali inquisitione infamiam omnino non præquiri, sequitur, et a fortiori probatum manet, quod neque requiratur probatio ejus. Cæterum militat contra communem doctorum qui, quia tenent, quod ad inquisitionem ad instantiam alterius factam, prærequiratur infamia, docent etiam, quod ejusdem probatio prærequiratur. Sed tenenda est conclusio nostra, præsertim quia teste Claro § final., quæst. C, num. 1 et 4, universalis consuetudine et praxi tribunalium confirmatur.

195. Nisi denuntians ipsemet ad famam loco testium se remittat. — Dicitur autem notanter in conclusione « cum testium denuntiatione, » etc., quia si pars instans id non facit, aut facere nequit, sed fors ipsemet ad famam se remittit, tunc utique judex prius informationem et probationem de fama sumere debet, arg. c. Qualiter 24, h. t., nisi dilata inquisitione speciali velit assumere inquisitionem generalem tentando, an non occasione illius eveniant indicia,

3

vel tales circumstantiæ, vi quarum ad inquisitionem specialem absque ulla infamia procedere possit, conformiter utili praxi n. 230 allegandæ.

196. *Rarissime, et vix unquam prærequiritur ad inquisitionem specialem probatio famæ.* — Infertur ex dictis, rarissime, et vix unquam necessariam esse præviam probationem infamiæ ad inquisitionem specialem; cum enim sæpe non requiratur, quando iudex procedit ex mero officio, nec si procedit ad instantiam partis testes denuntiantis, aut probationis media; alia autem denuntiatio judicialis raro vel nunquam fiat, arg. can. *Plerumque*, 27, cau. 2, quæst. 7, consequens est, eam vix unquam esse necessariam, ut proin merito credendum Claro § fin., quæst. 6, numer. 1, dicenti, se nunquam vidisse, fieri aliquem processum, qui inciperet ab informatione, seu probatione infamiæ; et alibi dicentem, infamationem, seu potius probationem ejus recessisse ab Aula.

197. *Si absque fama, et probatione ejus sit specialis inquisitio, casu quo fama et ejus probatio prærequiritur, valebit processus, nisi reus præsens reclamat.* — Cæterum quid sit fama et in quo differat a rumore, et quomodo probari possit, et debeat? vide lib. II, tit. XX, *de Testib. et attest.*, § XII, a 383, vide etiam praxin nostram criminalem tit. XIV, §. *de Fama et Infamia*, ac ibid. Ludov. de Ameno.

198. *De natura et probatione famæ. Remissive.* — Resp. IV. Si iudex etiam in casu, quo prærequiritur infamia, et probatio illius, sine hac instituit inquisitionem specialem, validus erit processus, si reus præsens non reclamet. Communis, et certa doctorum textu claro c. I et II, h. t., in 6. Dicitur tamen notanter, « si reus non reclamet, vel excipiat; » hoc enim si faceret in tali casu esset processus nullus, juxta communem arg. c. *Ad petitionem*, h. t., et c. I et II, h. t. in 6, a sensu contrario.

199. — *Superiores tenentur subinde ex justitia instituire inquisitionem tam generalem, quam specialem; et quando?* — Quæritur VI. An, et quando teneantur superiores instituire inquisitionem criminalem? Resp. omnino, et quidem ex justitia tenentur subinde superiores instituire inquisitionem criminalem seu judicialem. Communis ac certa. Patet inductione: sic in primis, quando certo constat de gravi delicto, v. g. homicidio, adulterio, falsa moneta, etc., et non constat

de delinquente, tenetur superior servatis regulis prudentiæ, in locis, et apud personas generaliter inquirere, ubi putat, notitiam haberi, aut indicia ad manus dari posse.

Secundo tenetur specialem etiam inquisitionem instituire, quando quis judicialiter denuntiatur, juxta *Meta* n. 123.

Tertio tenetur etiam ex mero officio specialem instituire inquisitionem, quando de aliquo jam extat communis fama vel jam est notorium, quod reus sit certi alicujus gravis delicti et multo magis, si ipsum reum esse manifestum, aut notorium est. Ratio est, quia si de notoriis, manifestis, aut famosis delictis superiores ut iudices criminaliter non inquirerent, ad hoc, ut judicialiter cognita publice punirentur, in exemplum aliorum, plurimi videntes de delictis etiam publicis non inquiri, nec curari, scandalizentur et liberius peccarent, cum ingenti reipublicæ utriusque, ac privatorum, præjudicio et damno tam temporali, quam spirituali, ad quod avertendum superiores ex officio utique tenentur.

§ IV.

DE ALIIS REQUISITIS AD INQUISITIONEM SPECIALEM: PRÆSERTIM DE CORPORE DELICTI, DE CAPITULIS, ET ARTICULIS REO COMMUNICANDIS: ITEM DE ORDINE ILLIUS: AC NONNULLIS ALIIS HUC FACIENTIBUS.

200. *Ad specialem inquisitionem ulterius requiritur, ut a competente iudice fiat.* — Quæritur I. Quænam adhuc requirantur ad inquisitionem specialem criminalem? Resp. præter infamiam, et probationem ejus (quæ juxta dicta num. 196, raro aut vix unquam requiritur) requiruntur adhuc alia duo. Patet inductione. Nam I. Requiritur, ut fiat a iudice competente, arg. *Rubr. et text. C. Si a non competente iudic.* et L. I. C. *Ubi de crimine agi oportet*. Quis autem sit iudex competens, vide lib. II, tit. II, præsertim § 3, ubi agitur de modo sortiendi forum ratione delicti. Defectu hujus requisiti inquisitio facta a iudice laico contra clericum est ipso jure nulla, c. *At si a clerico*, 4, *de Judiciis*, et c. *Si diligenter, de Foro competent.*

201. *Item, ut ante omnia constet de corpore delicti. Et quid sit hoc?* — II. Debet ante inquisitionem contra personam constare de corpore delicti, id est, debet constare, delictum

tum, ratione cujus inquisitio contra personam intenditur, esse revera commissum, ut proin ante omnem aliam informationem teneatur iudex inquirere de corpore delicti, seu facere constare, quod delictum (de quo est quæstio) fuerit commissum: v. g. non potest iudex inquirere, quis occiderit, nisi prius constet, homicidium revera esse commissum, juxta unanimem doctorum, l. I, § *Item*, 24, ff. *ad S. C. Syllan.*, ibi: « Item illud sciendum est, nisi constet aliquem esse occisum (item dic de aliis criminibus) non haberi de familia quæstionem, » etc., quod adeo verum est, ut processus sit ipso facto nullus, si ante omnem aliam inquisitionem prius legitime non constet de corpore delicti; etiamsi illud reus in processu sponte in confessus, quod diversis verbis etiam habet nostra praxis criminalis, tit. X, §. *Corpus delicti*, § 1, et ibi docet Ameno num. 2; Maranta, *de Ord. judic.*, p. 6, num. 17 et 18; Clarus, § fin., q. 4, num. 1. Passerinus, in *Tribun. regul.*, q. 20, num. 2 et alii communiter asserentes, corpus delicti, seu legitimam notitiam illius, esse fundamentum totius processus criminalis.

202. *Aliud est, et dicitur delictum facti permanentis, aliud facti transeuntis.* — Notandum autem, aliter debere iudici constare de corpore delicti, seu commisso delicto facti permanentis, aliter de commisso delicto facti transeuntis. Delictum facti permanentis dicitur, quod vestigia post se relinquit; cujusmodi delictum est incendium, homicidium, vulneratio, falsificatio monetæ, furtum cum effractione, etc. Delictum facti transeuntis est, quod nullum post se vestigium relinquit; ut blasphemia, injuriæ verbales, fornicatio, etc. Clarus, loc. cit. num. 4. Passerinus, *Tribun. regul.*, q. 19, n. 4, et criminalistæ communiter.

203. *Aliud debet constare de corpore delicti facti permanentis: et quomodo?* — Itaque de corpore delicti facti permanentis debet iudici certo ac liquido, per ocularem inspectionem constare. ita, ut si vel publica fama, vel ad instantiam partis movetur ad faciendum processum contra homicidam v. g. aut incendiarium, debeat ante omnem aliam informationem ipsemet accedere, vel notarium mittere ad cadaver occisi, aut ad ædes exustas, ibique in præsentia duorum testium oculariter inspicere, et videre, homicidium revera esse commissum; aut incendium revera esse factum, etc. Clarus,

cit. § fin. q. 4, num. 4, dicens ita tenere omnes: limitans tamen id in casu, quo etiam tale delictum esset occultatum, ut si cadaver occisi esset projectum in profluentem, falsa moneta esset abscondita, etc. tunc enim sufficeret, si de tali corpore delicti constaret per testes, qui homicidio interfuerunt, aut falsam monetam viderunt, etc. vel per alias conjecturas, præsumptiones, vel indicia, Clarus, loc. cit; Menochius, lib. I. *de Præsumpt.* 58, n. 2, cum communi.

204. *Aliter de delicto facti transeuntis, et quomodo?* — De corpore delicti, seu commisso delicto facti transeuntis autem sufficit, quod prius constet iudici per conjecturas, quæ probent, delictum esse commissum, Clarus, loc. cit. num. 3; Guazzin. *Reor. defens.* 4, cap. 2, n. 13; Farin. cum communi aliorum, quod totum etiam præscribit *Praxis criminalis* ordinis nostri, tit. X, §. *Corpus delicti*. Et licet circa dictam differentiam de corpore delicti, « Facti permanentis et transeuntis » clarus textus in jure non habeatur; tamen, quia est universalis consuetudo omnium tribunalium, inducit obligationem, ut bene observat Passerinus, arg. § *Constat autem*, 4, et § *Sine scripto*, 9. *Instit. de Jure natur.* ibi: « Sine scripto jus venit, quod usus approbavit; nam diuturni mores quos consensus utentium comprobavit legem imitantur. »

205. *Ad habendam notitiam de corpore delicti transeuntis non requiritur, ut specialis et distincta instituat indagatio.* — Porro quando agitur causa de corpore delicti transeuntis, et procedit iudex ad instantiam alterius, non est necesse, ut iudex prius distinctam inquisitionem instituat de corpore delicti, et postea aliam de reo; sed potest ita examinare testes, et capere informationes, quæ unico contextu probent, delictum esse commissum, et quidem a tali delinquente, ut bene notat principalis criminalista Clarus, § fin. q. 9, n. 3, et expresse etiam habetur in nostra *Praxi criminali*, loc. cit., § 2. Debet tamen iudex inquirendo ita se gerere, ut prius constet, delictum esse commissum, quam quis deliquerit; quod si autem testes statim ipsum delinquentem denominent, per accidens erit, nec processum inficiet, ut ibid. habetur.

206. *Nec de necessitate notitiæ corporis delicti facti transeuntis est, ut fiat ocularis inspectio.* — Imo docet Ameno, et satis probat in praxi criminali loc. cit. § 1, n. 3 et 4,